

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz
Sędziowie:	SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska SA Małgorzata Pasek (spr.)
Protokolant: protokolant sądowy Kinga Panasiuk-Garbacz	

po rozpoznaniu w dniu 22 grudnia 2015 r. w Lublinie

sprawy D. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o prawo do renty rodzinnej i socjalnej

na skutek apelacji D. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 19 lutego 2015 r. sygn. akt VII U 1378/14

I. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzające go decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. i ustala D. B. prawo do renty socjalnej od dnia 1 kwietnia 2014 roku do dnia 31 marca 2017 roku i prawo do renty rodzinnej od dnia 1 kwietnia 2014 roku do dnia 31 marca 2017 roku;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. na rzecz D. B. kwotę 30 (trzydzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Małgorzata Pasek

Sygn. akt III AUa 31 3/15

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 14 kwietnia 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił D. B. przyznania prawa do renty rodzinnej i prawa do renty socjalnej od dnia 1 kwietnia 2014 roku, ponieważ lekarz orzecznik ZUS nie stwierdził całkowitej niezdolności do pracy.

W złożonych od tych decyzji odwołaniach D. B. domagał się ich zmiany przez przyznanie prawa do renty rodzinnej i renty socjalnej.

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 19 lutego 2015 roku oddalił odwołania.

Sąd pierwszej instancji swoje rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

D. B. urodzony (...), w dniu 14 lutego 2014 roku złożył wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty rodzinnej i renty socjalnej. Upřednio wnioskodawca był uprawniony do renty socjalnej w okresie od dnia 4 listopada 2003 roku do dnia 31 marca 2014 roku oraz do renty rodzinnej od dnia 12 sierpnia 2010 roku do dnia 31 marca 2014 roku. W okresie od dnia 4 października 1993 roku do dnia 24 czerwca 2005 roku skarżący uczył się w (...) w C., uzyskując wykształcenie zasadnicze zawodowe w zawodzie ogrodnik.

Lekarz orzecznik ZUS oceniając jego stan zdrowia w orzeczeniu z dnia 12 marca 2014 roku uznał wnioskodawcę za całkowicie niezdolnego do pracy, stwierdzając, że niezdolność trwa nadal, jednocześnie określając przewidywany okres jej trwania do dnia 31 marca 2017 roku. Lekarz orzecznik ustalił jednocześnie, że całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia. Orzeczenie zostało wydane po przeprowadzeniu bezpośredniego badania i dokonaniu analizy przedstawionej dokumentacji medycznej, w tym zaświadczeń o stanie zdrowia z dnia 23 stycznia 2014 roku i z dnia 14 lutego 2014 roku oraz w oparciu o opinię konsultanta ZUS z dnia 12 marca 2014 roku.

W stosunku do orzeczenia lekarza orzecznika Prezes Zakładu zgłosił zarzut jego wadliwości i przekazał sprawę do rozpatrzenia komisji lekarskiej, która w orzeczeniu z dnia 28 marca 2014 roku nie podzieliła ustaleń lekarza orzecznika i nie uznała odwołującego za osobę całkowicie niezdolną do pracy. W oparciu o to orzeczenie organ rentowy wydał zaskarżone decyzje.

Celem zbadania zasadności odwołania i prawidłowości wydanych decyzji Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy sądowych o specjalnościach z zakresu psychologii, psychiatrii, otolaryngologii i okulistyki.

W oparciu o opinie biegłych Sąd ustalił, że u wnioskodawcy występują następujące schorzenia: upośledzenie w stopniu lekkim, ograniczone uszkodzenie (...), okresowo występujące zaburzenia zachowania, niedosłuch ucha lewego, krótkowzroczność obu oczu i zez rozbieżny oka lewego. Zdiagnozowane przez biegłych psychiatrę i psychologa zaburzenia psychiczne sprowadzają trwałą, istniejącą od dzieciństwa częściową niezdolność do pracy ze względu na stan psychiczny. Biegli zaznaczyli, że u skarżącego nie nastąpiła poprawa stanu psychicznego w porównaniu do wcześniejszych badań, jednakże podstawą do upředniego uznania go za osobę całkowicie niezdolną do pracy było nieprawidłowo postawione rozpoznanie umiarkowanego upośledzenia umysłowego. Tymczasem w ocenie biegłych u wnioskodawcy występuje upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim.

Biegły laryngolog stwierdzając u D. B. wydolność narządu słuchu oraz dobry kontakt werbalny ocenił, że aktualny stan narządu słuchu nie sprowadza całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji. Również według biegłego z zakresu okulistyki rozpoznana krótkowzroczność obu oczu oraz zez rozbieżny oka lewego nie stanowią wskazań do orzeczenia takiej niezdolności.

Z opinii biegłych wynika zatem, że D. B. jest trwale częściowo niezdolny do pracy od dzieciństwa, nie występuje natomiast całkowita niezdolność do pracy oraz niezdolność do samodzielnej egzystencji.

Sąd I instancji uznał opinię biegłych lekarzy za miarodajną, wyczerpującą, zawierającą wiadomości specjalne niezbędne do merytorycznego rozstrzygnięcia, wydaną po wnikliwej analizie dokumentacji medycznej i przebadaniu ubezpieczonego. Według Sądu oceny tej nie może podważać okoliczność, że pełnomocnik wnioskodawcy z powołaną opinią i jej wnioskami co do stanu zdrowia skarżącego się nie zgadza. Nie podniósł on bowiem żadnych

sprecyzowanych zarzutów jak i nie przedłożył dodatkowej dokumentacji, która mogłaby stanowić podstawę do dokonania korzystnych dla niego ustaleń.

Sąd Okręgowy wskazał, że D. B. nie spełnił warunków niezbędnych do ustalenia mu prawa do renty rodzinnej i renty socjalnej określonych w przepisach art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) oraz art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej (Dz. U. z 2013 r., poz. 982 ze zm.). Przepisy te uzależniają ustalenie prawa do świadczeń od istnienia całkowitej niezdolności do pracy. Stosownie zaś do art. 12 ust. 2 ustawy emerytalnej całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy. Przy czym, przy ocenie stopnia niezdolności do pracy i przewidywanego okresu jej trwania oraz rokowania, co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji oraz możliwości wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej, a także celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Kierując się wynikami postępowania dowodowego, a w szczególności wnioskami zawartymi w wywołanej w sprawie opinii biegłych, oraz treścią cytowanych przepisów, Sąd pierwszej instancji wobec niespełnienia przez wnioskodawcę przesłanki całkowitej niezdolności do pracy po dniu 31 marca 2014 roku, tj. pod dniu uprzednio ustalonej całkowitej niezdolności do pracy, nie znalazł podstaw do zmiany obu decyzji organu rentowego.

Z powyższych względów i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji.

Apelację od powyższego wyroku złożył D. B., który zaskarżył wyrok w całości. Skarżący wniósł o zmianę wyroku i decyzji ZUS i uwzględnienie odwołań, ewentualnie jego uchylenie i poprzedzających go decyzji organu rentowego i przekazania sprawy temu organowi do ponownego rozpoznania.

Apelujący zarzucił:

- dokonanie błędnych ustaleń w sprawie polegających na przyjęciu, że nie jest on całkowicie niezdolny do pracy,
- naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej w związku z art. 12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w odniesieniu do stanu faktycznego, polegające na nieuznaniu ubezpieczonego za osobę niezdolną do pracy,
- naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na braku wszechstronnego wyjaśnienia sprawy.

Wnioskodawca w apelacji zgłosił wniosek dowodowy, domagając się dopuszczenia dowodu z opinii biegłych lekarzy psychiatry, otolaryngologa, okulisty oraz biegłego psychologa na okoliczność istnienia całkowitej niezdolności do pracy.

Według apelującego sąd pierwszej instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na wadliwej opinii biegłych lekarzy. Wnioskodawca jest osobą upośledzoną umysłowo i fizycznie i z tego tytułu przez wiele lat otrzymywał rentę socjalną i rentę rodzinną. Tymczasem biegli w opinii stwierdzając brak poprawy stanu zdrowia w stosunku do stanu uprzednio istniejącego jednocześnie nie orzekli całkowitej niezdolności do pracy. Skarżący powołał się na pogląd wyrażony w doktrynie i orzecznictwie cytując orzeczenia Sądu Najwyższego, gdzie przyjmuje się, że przy ocenie niezdolności do pracy nie przysądza wyłącznie ocena medyczna wskazująca na występowanie określonych jednostek chorobowych i ich wpływ na funkcjonowanie człowieka, a powinny być także uwzględnione inne okoliczności takie jak poziom kwalifikacji, możliwość zarobkowania w ramach tych kwalifikacji, wykonywania dotychczasowej pracy i podjęcia innej pracy biorąc pod uwagę predyspozycje psychofizyczne. Zdaniem apelującego Sąd Okręgowy uznając opinię biegłych za wiarygodną pominął, że odwołujący nie jest w stanie wykonywać pracy w tak zwanych warunkach normalnych.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja jest zasadna, a jej uwzględnienie skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku.

Na wstępie należy podnieść, iż celem postępowania apelacyjnego jest wszechstronne zbadanie sprawy pod względem faktycznym i prawnym. Sąd odwoławczy jest bowiem instancją merytoryczną i orzeka na podstawie całego materiału dowodowego zebranego w postępowaniach przed sądami obu instancji (art. 382 k.p.c.).

Stan faktyczny nie był sporny w sprawie. D. B. urodzony (...) uczęszczał do Szkoły Podstawowej Specjalnej, a następnie Gimnazjum Specjalnego, które ukończył 21 czerwca 2002 roku. Następnie od dnia 1 września 2002 roku do dnia 24 czerwca 2005 roku był uczniem Zasadniczej Szkoły Zawodowej Specjalnej w C. o profilu ogrodnik (zaświadczenie – k. 7). Wnioskodawca otrzymywał rentę socjalną wypłacaną mu przez ZUS od dnia 4 listopada 2003 roku w związku z uznaniem go za całkowicie niezdolnego pracy, która to niezdolność powstała przed 18 rokiem życia. Wypłata renty była przedłużana na kolejne okresy, w oparciu o orzeczenia lekarzy orzeczników ZUS. Stwierdzano w nich upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym, wczesnodziecięce uszkodzenie (...), wadę wzroku i niedosłuch. Decyzją ZUS z dnia 25 sierpnia 2010 roku ustalono skarżącemu prawo do renty rodzinnej po zmarłej w dniu 12 sierpnia 2010 roku matce K. B. (decyzja – k. 16 – 17 w/w akt ZUS).

Istotą sprawy było ustalenie, czy D. B. w dalszym ciągu spełnia warunki do przyznania mu prawa do renty socjalnej i prawa do renty rodzinnej, czy też nastąpiła zmiana jego stanu zdrowia w stopniu skutkującym w konsekwencji uznaniem braku prawa do wymienionych świadczeń. Zgodnie bowiem z art. 107 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 748) prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy oraz wysokość tych świadczeń ulega zmianie, jeżeli w wyniku badania lekarskiego, przeprowadzonego na wniosek lub z urzędu, ustalono zmianę stopnia niezdolności do pracy, brak tej niezdolności lub jej ponowne powstanie.

Stosownie do treści art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Krąg osób uprawnionych do renty rodzinnej określa zaś art. 67 ust.1 ustawy, który stanowi, że do renty rodzinnej uprawnione są m.in. dzieci. Dzieci mają prawo do renty rodzinnej: 1) do ukończenia 16 lat; 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2 (art. 68 ust.1 ustawy).

Warunki przyznania renty socjalnej określają zaś przepisy ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 982). Zgodnie z art. 4 tej ustawy prawo do renty przysługuje osobie pełnoletniej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia, w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia albo w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. W myśl art. 5 ustawy o rencie socjalnej, ustalenie całkowitej niezdolności następuje na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Według art. 15 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej w sprawach nieuregulowanych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w tym regulacje zawarte w art. 12 ust. 2 tej ustawy, który zawiera definicję całkowitej niezdolności do pracy.

Artykuł 12 tej ostatniej ustawy stanowi, że niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Przy czym całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy (art. 12 ust. 2). Artykuł 13 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nakazuje uwzględnienie przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy: 1) stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, 2) możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość

przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Zatem w sprawie niniejszej ustalenie prawa do świadczeń na dalszy okres uzależnione jest od stwierdzenia, czy D. B. jest w dalszym ciągu całkowicie niezdolny do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem dokonując analizy pojęcia „całkowita niezdolność do pracy” należy brać pod uwagę zarówno kryterium biologiczne (stan organizmu dotkniętego schorzeniami naruszającymi jego sprawność w stopniu powodującym niezdolność do jakiegokolwiek pracy), jak i ekonomiczne (całkowita utrata zdolności do zarobkowania, tj. wykonywania jakiegokolwiek pracy). Osobą całkowicie niezdolną do pracy jest więc osoba, która spełniła obydwa te kryteria, a więc jest dotknięta upośledzeniem zarówno biologicznym, jak i ekonomicznym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2008 r. I UK 264/07 M.P.Pr. 2008/10/548, wyrok SN z dnia 9 marca 2006 r. II UK 98/05 OSNP 2007/5-6/77).

Możliwość uznania całkowitej niezdolności do pracy jest wykluczona przy zachowaniu choćby ograniczonej zdolności, ale w normalnych warunkach, tj. na tzw. ogólnym rynku pracy. Takie stanowisko znajduje potwierdzenie w powołanym również w apelacji wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2000 roku wydanym w sprawie II UKN 134/00 (opubl. OSNP 2002 r., Nr 15, poz. 369), w którym Sąd ten stwierdził, iż przesłanka niezdolności do jakiegokolwiek pracy odnosi się do każdego zatrudnienia ale w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowiskach pracy odpowiednio przystosowanych do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu. Natomiast wyjaśnienie treści pojęcia „pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji” wymaga uwzględnienia zarówno kwalifikacji formalnych (zakresu i rodzaju przygotowania zawodowego udokumentowanego świadectwami, dyplomami, zaświadczeniami), jak i kwalifikacji rzeczywistych, czyli wiedzy i umiejętności faktycznych, wynikających ze zdobytego doświadczenia zawodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2012 r., I UK 279/11, LEX nr 1165283).

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny uznał za nieprawidłowe poczynione przez Sąd Okręgowy na podstawie opinii biegłych ustalenia odnoszące się do oceny zdolności skarżącego do pracy.

Sąd pierwszej instancji w oparciu o opinię biegłych lekarzy: psychiatry, okulisty, otolaryngologa i psychologa przyjął, że D. B. nie jest całkowicie niezdolny do pracy. Biegli w opinii stwierdzili bowiem u odwołującego zaburzenia psychiczne, które sprowadzają trwałą, istniejącą od dzieciństwa częściową niezdolność do pracy ze względu na stan psychiczny. Podali, że wprawdzie nie nastąpiła poprawa stanu psychicznego w porównaniu do badań przeprowadzonych poprzednio, jednakże podstawą do uznania go za całkowicie niezdolnego do pracy było nieprawidłowe postawione rozpoznanie: „umiarkowanego upośledzenia umysłowego”, podczas gdy skarżący jest upośledzony w stopniu lekkim. Pełnomocnik wnioskodawcy nie zgodził się z tą oceną, podnosząc na rozprawie okoliczności wskazujące na brak poprawy stanu zdrowia skarżącego, zwrócił uwagę na ograniczone możliwości samodzielnego funkcjonowania, małą zaradność w codziennych życiowych sytuacjach. Niejasna i nienależycie uzasadniona opinia biegłych, wbrew odmiennemu stanowisku sądu pierwszej instancji, nie mogła stanowić podstawy ustaleń faktycznych jako obiektywny i miarodajny dowód w sprawie. Lakoniczna treść opinii i zgłoszone do niej uwagi powinny skutkować przeprowadzeniem dowodu z opinii innego zespołu biegłych lekarzy, zwłaszcza, że wnioskodawca przez wiele lat był uznawany za osobę całkowicie niezdolną do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu powstałego przed ukończeniem przez niego 18 roku życia, a w orzeczeniu z dnia 12 marca 2014 roku lekarz orzecznik ZUS po uzyskaniu opinii konsultanta psychologa również stwierdził istnienie takiej niezdolności. W wywiadzie lekarskim odnotowano, że D. B. słabo czyta i pisze, w domu jest beczynny, nic go nie interesuje, sam nie robi zakupów, nie załatwi sprawy urzędowej, czasami jest nadpobudliwy. We wcześniejszych zaś opiniach psychologicznych zwracano uwagę na trudności w wykonywaniu czynności życia codziennego oraz konieczność pomocy i dozoru przy tych czynnościach, ponadto na nieumiejętność w planowaniu działań i przewidywaniu ich skutków (zaświadczenia lekarskie z dnia 11 stycznia 2005 roku, 19 stycznia 2006 roku – akta orzecz. ZUS).

Skoro ustalenie w zakresie stopnia naruszenia sprawności organizmu mającego rzutować na ocenę zdolności do pracy wymaga wiadomości specjalnych i zasadniczo może być stwierdzone tylko przez biegłych lekarzy, to opinia co do możliwości wykonywania przez skarżącego pracy powinna być wydana także przez lekarza medycyny pracy. Zaniechanie przeprowadzenia takiego dowodu powoduje przyjęcie, że Sąd Okręgowy nie wyjaśnił spornej okoliczności mającej istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

W związku z powyższym Sąd odwoławczy dostrzegł potrzebę uzupełnienia postępowania dowodowego i w tym celu dopuścił dowód z opinii innego biegłego lekarza psychiatry oraz psychologa w związku z wnioskiem dowodowym pełnomocnika odwołującego i podniesionymi zarzutami. Zasadnym było także zasięgnięcie opinii biegłego lekarza medycyny pracy.

Biegły lekarz psychiatra J. U. po uwzględnieniu opinii psychologa N. W. stwierdził: aktualne funkcjonowanie intelektualne odwołującego w granicach upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim, funkcjonowanie społeczne adekwatne do poziomu funkcjonowania intelektualnego, łagodne zaburzenia funkcji poznawczych, upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, łagodne zaburzenia procesów poznawczych, zaburzenia zachowania i emocji w wywiadzie. Biegły wskazał, że chociaż D. B. leczy się specjalistycznie w PZP, obecnie nie jest pobudliwy, ani agresywny, a ujawnione dysfunkcje organiczne (...) pod postacią łagodnych zaburzeń procesów poznawczych tylko nieznacznie utrudniają mu codzienne funkcjonowanie i nie sprządzają całkowitej niezdolności do pracy (opinia – k. 82 – 86).

Natomiast biegła z zakresu medycyny pracy L. M. na podstawie wywiadu, badania przedmiotowego oraz przedstawionej dokumentacji medycznej rozpoznała u wnioskodawcy: upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, organiczne uszkodzenie (...), zaburzenie zachowania w wywiadzie, niedosłuch ucha lewego, krótkowzroczność obu oczu, zez rozbieżny oka lewego i podobnie jak lekarz orzecznik ZUS wskazała na istnienie całkowitej, okresowej niezdolności do pracy (opinia – k. 98).

W opinii tej biegła podniosła, że D. B. nie posiada zawodu, nie zdał egzaminu uprawniającego do specjalności ogrodnika, nigdy nie pracował. Uczęszczał przez pewien okres na warsztaty terapii zajęciowej. Wnioskodawca nie jest osobą samodzielną, wszędzie chodzi z ojcem, ma mały zasób słów. Według biegłej mimo, że stwierdzono u niego upośledzenie w stopniu lekkim, nie może on funkcjonować samodzielnie, nie umie liczyć, nie zna wartości pieniądza, jest mało kontaktowy, nie porusza się sam, ma zmienne nastroje, wymaga opieki innych osób. Pracę mógłby podjąć jedynie w zakładzie pracy chronionej, gdzie byłby w stanie wykonywać prostą pracę fizyczną pod nadzorem osoby drugiej, z dowożeniem do pracy i z pracy do domu. Biegła uznała za prawidłowe stanowisko lekarza orzecznika ZUS, który w orzeczeniu z dnia 12 marca 2014 roku stwierdził, że D. B. jest nadal całkowicie niezdolny do pracy do 31 marca 2017 roku.

Z opinii tej wynika, że ze względu na schorzenia natury psychicznej występują u wnioskodawcy istotne ograniczenia, w szczególności w zakresie funkcjonowania w różnych sferach życia, umiejętności komunikowania się z otoczeniem. Ma to częściowo także związek z upośledzeniem funkcjonowania narządu wzroku i słuchu. D. B. w dalszym ciągu wymaga leczenia psychiatrycznego. Odwołujący nie jest samodzielny we wszystkich czynnościach, zatem trudno przyjąć, by był w stanie zrozumieć istotę stosunku pracy, co wynika z ograniczonego zasobu słów, poziomu rozumienia sytuacji społecznych. Ograniczenia te pomimo stwierdzonego lekkiego stopnia upośledzenia umysłowego stanowią przeszkodę w wykonywaniu jakiejkolwiek pracy w warunkach innych niż chronione. Nie może wykonywać pracy na otwartym rynku pracy skoro wymaga nawet dowożenia do pracy, a w trakcie wykonywania pracy stałego nadzoru. Ewentualna możliwość wykonywania niskokwalifikowanych prac dotyczy tylko zakładów pracy chronionej, a nie otwartego rynku pracy, co zgodnie z utrwalonym orzecznictwem nie stanowi przeszkody do uznania całkowitej niezdolności do pracy.

Sąd Apelacyjny po analizie wyżej wskazanej opinii biegłej sądowej z zakresu medycyny pracy doszedł do wniosku, że odwołujący jest nadal całkowicie niezdolny do pracy, nie doszło bowiem do takiej poprawy stanu zdrowia, która prowadziłaby do odzyskania chociażby w stopniu częściowym przez niego zdolności do pracy. Zdaniem Sądu opinia biegłej spełnia wszystkie wymagania stawiane przez Sąd opiniom biegłych i uwzględnia wymogi prawne stawiane przez ustawodawcę przy orzekaniu o niezdolności do pracy. Opinia ta jest jasna, spójna. Biegła przekonująco i profesjonalnie

uzasadniła swoje stanowisko i prawidłowo wywiodła, że stopień naruszenia sprawności organizmu odwołującego uzasadnia orzeczenie całkowitej niezdolności do pracy, gdyż nie jest on zdolny do wykonywania jakiegokolwiek pracy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego opinia ta zasługuje na całkowitą akceptację, a tym samym na przyjęcie jej za podstawę ustaleń faktycznej w materii, której dotyczy. Podnieść w tym miejscu należy, że nie bez znaczenia dla takiej oceny wartości dowodowej opinii biegłego lekarza wydanej w postępowaniu apelacyjnym ma fakt braku jakichkolwiek zastrzeżeń stron do jej treści.

Pozostali biegli nie podali okoliczności wskazujących na poprawę stanu zdrowia skarżącego, a przeciwnie wskazali, że nie uległ on zmianie. Wskazania okoliczności świadczących o poprawie stanu zdrowia odwołującego nie zawiera także opinia biegłego lekarza psychiatry J. U..

Tak uzupełnione postępowanie dowodowe dało zatem podstawę do przyjęcia, że D. B. jest osobą całkowicie niezdolną do pracy. Jak wyżej zaznaczono Sąd Okręgowy ustalił fakt odmienny, opierając się na opinii biegłych, którzy uznali, że stwierdzenie lekkiego, a nie umiarkowanego stopnia niepełnosprawności jest wystarczające do oceny, że wnioskodawca nie jest całkowicie niezdolny do pracy. Biegli ci, jak również biegły psychiatra J. U. nie rozważali możliwości wykonywania pracy przez skarżącego w warunkach innych niż chronione przy uwzględnieniu jego faktycznej sprawności w komunikacji i funkcjonowaniu w społeczeństwie. Zatem również opinia wydana przez J. U. nie może stanowić podstawy ustaleń w sprawie. Konkluzji tych opinii nie potwierdziła biegła lekarz medycyny pracy, z której wynikają ewidentne przeszkody do wykonywania pracy na otwartym rynku pracy. Biegła wskazała na doniosłość schorzeń dotyczących sfery umysłowej w stosunku do innych jeszcze problemów odwołującego jaką jest niedosłuch i schorzenia oczu.

Opinia biegłego lekarza medycyny pracy miała więc decydujące znaczenie w sprawie. Należy przy tym zauważyć, że choć ocena niezdolności do pracy w zakresie dotyczącym naruszenia sprawności organizmu i wynikających stąd ograniczeń możliwości wykonywania zatrudnienia wymaga z reguły wiadomości specjalnych, to jednak ostateczna ocena, czy ubezpieczony jest niezdolny do pracy musi uwzględniać także i inne elementy - ma charakter prawny, stanowiąc subsumcję stanu faktycznego do norm prawnych, wobec czego może jej dokonać wyłącznie sąd (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2014 r., sygn. I UK 159/14, LEX nr 1598678).

Na podstawie powyższych rozważań Sąd Apelacyjny, uznając za słuszny zarzut apelującego w zakresie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. dokonał zmian w ustaleniach faktycznych w zakresie stopnia niezdolności do pracy.

Sąd Apelacyjny oddalił wniosek pełnomocnika skarżącego o dopuszczenie dowodu z opinii innych biegłych otolaryngologa i okulisty, bowiem wobec jednoznacznej treści opinii lekarza medycyny pracy, który miał na uwadze wszystkie schorzenia, nie było potrzeby prowadzenia dalszego postępowania dowodowego. Okoliczność, że wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do pracy - mająca kluczowe znaczenie dla oceny zasadności roszczenia skarżącego - została wyjaśniona w sposób niebudzący wątpliwości.

W rozpoznawanej sprawie istotą było jedynie ustalenie nieprzerwanego istnienia bądź nieistnienia całkowitej niezdolności do pracy, jako ustawowej przesłanki nabycia prawa do renty socjalnej i renty rodzinnej. Podsumowując, skoro u wnioskodawcy stwierdzono naruszenie sprawności organizmu w stopniu czyniącym go w dalszym ciągu całkowicie niezdolnym do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to spełnił on warunki do ustalenia mu prawa do w/w świadczeń na dalszy okres. W takim zaś przypadku zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego i procesowego okazał się zasadny.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzające go decyzje ZUS i ustalił D. B. prawo do renty rodzinnej i prawo do renty socjalnej od daty wstrzymania świadczeń, tj. od dnia 1 kwietnia 2014 roku do dnia 31 marca 2017 roku.

Wobec uwzględnienia apelacji skarżącego, Sąd zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy, tytułem zwrotu kosztów procesu – opłaty od apelacji – kwotę 30 złotych na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 108 § 1

k.p.c. i art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r., poz. 1025).

Barbara Mazurkiewicz – Nowikowska Małgorzata Rokicka – Radoniewicz Małgorzata Pasek